

Sygn. akt I ACa 672/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Teresa Rak (spr.)
Sędziowie:	SSA Paweł Rygiel SSA Józef Wąsik
Protokolant:	st. sekr. sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 23 czerwca 2020 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa W. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w K.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 18 grudnia 2018 r. sygn. akt I C 1174/16

1. oddala apelację;

2. nie obciąża powódki kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Paweł Rygiel SSA Teresa Rak SSA Józef Wąsik

Sygn. akt **I ACa 672/19**

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 16 lipca 2020 roku

W ostatecznie sprecyzowanym żądaniu pozwu kurator dla nieznanych z miejsca pobytu dłużników K. M. i W. M.- K. P. wniósł o:

1. pozbawienie w całości wykonalności administracyjnych tytułów wykonawczych wystawionych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w W. Oddział w K.: z dnia 18 lutego 2014 r. pod sygn. (...), (...); z dnia 19 lutego 2014 r. pod sygn. akt(...)

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wносиła o oddalenie powództwa w całości. Odnosząc się do zarzutu przedawnienia należności, przytoczyła stan faktyczny sprawy wskazując, iż w dniu 14 września 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. wydał decyzje nr (...) zobowiązującą płatnika do zapłaty należnych składek na ubezpieczenie społeczne za miesiące od lutego 2006 r. do czerwca 2009 r., w łącznej kwocie 25 520,88 zł; na ubezpieczenie zdrowotne za miesiące od lutego 2000 r. do czerwca 2009 r., w łącznej kwocie 22 724,63 zł oraz na Fundusz Pracy za miesiące od lutego 2006 r. do czerwca 2009 r. w łącznej kwocie 1 988,74 zł. Ponadto w dniu 13 lipca 2010 r. ZUS Oddział w K. wydał decyzję nr (...) zobowiązującą płatnika do zapłaty należnych składek na ubezpieczenie społeczne za miesiące od lipca 2009 r. do sierpnia 2009 r., w łącznej kwocie 677,72 zł; na ubezpieczenie zdrowotne za miesiące od lipca 2009 r. do sierpnia 2009 r., w łącznej kwocie 488,48 zł oraz Fundusz Pracy za miesiące od lipca 2009 r. do sierpnia 2009 r. w łącznej kwocie 56,02. Powyższe decyzje stanowiły podstawę do dokonania wpisu hipoteki przymusowej zwykłej oraz wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Ponadto w dniu 27 listopada 2009 r. (...) Oddział w K. wystawił zajęcia rachunków bankowych (...) Banku (...) oraz Banku (...) S.A. W dniu 11 lutego 2010 r. ZUS Oddział w K. z uwagi na bezskuteczność postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Dyrektora Oddziału ZUS w K. przekazał Naczelnikowi Urzędu Skarbowego (...) tytuły wykonawcze, celem dalszego prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Postępowaniem egzekucyjnym prowadzonym przez Dyrektora Oddziału ZUS w K. objęto również należności za okres lipiec-sierpień 2009 r. Z uwagi na bezskuteczność prowadzonego postępowania, tytuły wykonawcze zostały przekazane Naczelnikowi Urzędu Skarbowego (...). Pismem z dnia 15 lutego 2011 r. Urząd Skarbowy przedstawił zestawienie czynności dokonanych w sprawie. Pismem z dnia 15 września 2014 r. poinformowano Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. o umorzeniu postępowania. Należności za okres od lutego 2000 r. do sierpnia 2009 r. zostały zabezpieczone poprzez dokonanie w dniu 13 października 2010 r. wpisu hipoteki przymusowej dla nieruchomości będącej wspólnością ustawową majątkową małżonków - powodów, dla której Sąd Rejonowy dla K.w K., IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...) (podstawą wpisu był tytuł wykonawczy nr (...)). Strona pozwana wskazała, iż postanowieniem z dnia 19 maja 2014 r. Sąd Rejonowy dla K.w K., sygn. akt (...) nadał klauzulę wykonalności tytułom wykonawczym od nr (...) (...) do (...) (...) i (...) (...) na oboje małżonków. Następnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazał ww. tytuły wykonawcze wraz z nadaną klauzulą wykonalności i wnioskiem o wszczęcie egzekucji Komornikowi Sądowemu M. M.. Strona pozwana zaznaczyła, iż administracyjne tytuły wykonawcze o nr od nr (...) (...) do (...) (...) i (...) (...) zostały wydane przez właściwy organ w oparciu o art. 19 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz zawierają podstawę prawną umożliwiającą skierowanie ich do egzekucji.

Strona pozwana ponadto podała, że powodowie pozostawali w związku małżeńskim, a w uzyskanym odpisie aktu małżeństwa brak jest jakichkolwiek wzmianek czy adnotacji o jego ustaniu, nieważnieniu lub separacji, nadto iż stronie pozwanej nie doręczono żadnych dokumentów stwierdzających rozdzielność majątkową powodów. Nadto wskazała, iż powodowie figurują w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla K.w K., jako współwłaściciele nieruchomości gruntowej na zasadach wspólności ustawowej małżeńskiej.

W piśmie z dnia 2 grudnia 2016 r. kurator podniósł zarzut braku skutecznego doręczenia powodowi K. M. decyzji nr (...), zarzut niedoręczenia powodce W. M. ww. decyzji, brak doręczenia pisemnego upomnienia o zaległościach wraz z pouczeniem o możliwości wszczęcia postępowania egzekucyjnego oraz zarzut spełnienia świadczenia przez powodów.

Odnosząc się do twierdzeń i zarzutów strony pozwanej, kurator podniósł, iż strona pozwana nie wykazała czy przedmiotem egzekucji wobec majątku powodów są tytuły wykonawcze określone w egzekucji administracyjnej jako (...) - (...) do (...) - (...) oraz (...) - (...) do (...) - (...), a ów brak neguje twierdzenie jakoby powodowie posiadali lub mogli posiadać wiedzę o wystawieniu wobec nich, czy też każdego z nich przedmiotowych tytułów wykonawczych. Ponadto wskazali, iż ów brak odniesienia do nowej numeracji tytułów egzekucyjnych będących przedmiotem rzeczowego postępowania sądowego do ww. numerów uniemożliwia stwierdzenie, czy dotyczą one postępowania egzekucyjnego prowadzonego w niniejszej sprawie.

W zakresie dokonanego wpisu hipoteki na nieruchomości powodów, wskazano w piśmie, iż wpis taki mógł zostać dokonany na podstawie dokumentów stwierdzających przedawnienie należności strony pozwanej.

Strona pozwana odnosząc się do zarzutu powodów w zakresie braku doręczenia powódce W. M. przedmiotowych decyzji, wskazała, że na powódkę decyzje nie zostały wydane. Zaś w zakresie zarzutu powodów dotyczącego niewłaściwego zaadresowania przesyłki do powoda K. M., strona pozwana zaznaczyła, iż decyzje zostały przesłane na adres zameldowania K. M., tj. ul. (...) w K., gdzie powód zameldowany jest pod tym adresem od 18 września 1998 r.

W zakresie twierdzenia powodów dotyczącego braku obowiązku zgłoszenia zmiany adresu w czasie zawieszenia prowadzenia działalności gospodarczej, strona pozwana wskazała, iż owo zawieszenie nie jest równoznaczne z zaprzestaniem prowadzenia działalności gospodarczej i każdy przedsiębiorca ma obowiązek zgłosić zmianę danych dotyczących firmy, nie później niż w ciągu 7 dni od daty ich zaistnienia.

W piśmie procesowym z dnia 5 września 2017 r. powódka W. M. oświadczyła, iż przyłącza się do pozwu złożonego przez kuratora K. P. podtrzymując zarzuty wskazane przez niego jako podstawa powództwa, w tym zarzut z art. 5 k.c., gdyż skierowanie egzekucji przeciwko niej narusza zasady współżycia społecznego. Powód K. M. na rozprawie w dniu 13 marca 2018 r. oświadczył z kolei, że nie popiera pozwu.

Postanowieniem z dnia 11 maja 2015 roku Sąd Rejonowy dla K.w K., Wydział VI Cywilny, sygn. akt (...) ustanowił dla nieznanych z miejsca pobytu K. M. i W. M. kuratora w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym dla K. w K.M. M. pod sygnaturą (...) w osobie aplikanta adwokackiego K. P. . W toku niniejszego postępowania został ustalony adres zamieszkania powodów, którzy zgłosili się do postępowania. Powódka W. M. podtrzymała pozew w swoim imieniu, zaś powód K. M. cofnął pozew; strona pozwana wyraziła zgodę na cofnięcie pozwu przez K. M.. Postanowieniami z dnia 24 listopada 2017 roku i z dnia 30 lipca 2018 r. Sąd Rejonowy dla K.w K.uchylił kuratelę ustanowioną dla nieznanych z miejsca pobytu dłużników, odpowiednio W. M. i K. M..

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2018 roku Sąd Okręgowy w Krakowie umorzył postępowanie w sprawie z powództwa K. M. (pkt1), oddalił powództwo W. M. (pkt 2), nie obciążył powodów kosztami procesu należnymi stronie pozwanej (pkt 3), nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciążył zaś Skarb Państwa (pkt 4).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny szczegółowo zaprezentowany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, z którego to uzasadnienia wynika, że powodowie od 19 września 1977 r. pozostawali w związku małżeńskim, jednak od ok. 2000 r. ich stosunki uległy pogorszeniu, powódka wytoczyła przeciwko powodowi powództwo o alimenty na swoją rzecz i synów P. i P., które wyrokiem Sądu Rejonowego dla K.w K.z dnia 29 listopada 2002 r. zostały zasądzone. Powód na przełomie roku 2002/2003 wyprowadził się z domu przy ulicy (...) w K., zostawiając powódkę z czwórką dzieci bez środków utrzymania i bez pomocy z jego strony. Od tego czasu małżonkowie pozostawali w faktycznej separacji. Z powodu trudności finansowych powódka zmuszona była opuścić w 2003 r. wraz z dziećmi rodzinny dom, przy ul. (...) w K., który od tego czasu do chwili obecnej nie jest zamieszkały. Powodowie pozostawali w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej, nie zawierali umowy o rozdzielnosci majątkowej. W dniu 8 marca 2018 r. powód wniósł pozew o rozwód.

Powód prowadził działalność gospodarczą polegającą na sprzedaży odkurzaczy, w późniejszym czasie win, kolejno utworzył zakład usług porządkowych, był również przedstawicielem handlowym. Działalność prowadzona przez niego pod firmą (...) została zarejestrowana w maju 1985 r., w sierpniu 2009 r. została zawieszona, a w październiku 2011 r. została wykreślona z rejestru przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą.

Powód, jako przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą odprowadzał składki m.in. na ubezpieczenie zdrowotne w okresach od lutego do sierpnia 2001 r., w kwietniu i maju 2003 r., w czerwcu 2003 r., od sierpnia do października 2003 r. oraz w kwietniu, maju i sierpniu 2004 r. W latach 2000, 2005 do 2009 powód nie dokonał żadnych wpłat tytułem składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

W dniu 14 września 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. wydał decyzję nr (...) zobowiązującą K. M. do zapłaty należnych składek na: a/ ubezpieczenie społeczne za miesiące od lutego 2006 r. do czerwca 2009 r., w łącznej kwocie 25 520,88 zł, w tym: należność główna w kwocie 20 736,08 zł, odsetki naliczone na dzień wydania

decyzji w kwocie 4 776,00 zł koszty upomnienie w kwocie 8,80 zł; b/ ubezpieczenie zdrowotne za miesiące od lutego 2000 r. do czerwca 2009 r., w łącznej kwocie 22 724,63 zł, w tym: należność główna w kwocie 15 055,83 zł, odsetki naliczone na dzień wydania decyzji w kwocie 7 660,00 zł koszty upomnienie w kwocie 8,80 zł; c/ Fundusz Pracy za miesiące od lutego 2006 r. do czerwca 2009 r. w łącznej kwocie 1 988,74 zł, w tym należność główna w kwocie 1 660,94 zł, odsetki naliczone na dzień wydania decyzji w kwocie 319,00 zł, koszty upomnienia w kwocie 8,80 zł.

Decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. została doręczona powodowi K. M. w dniu 5 października 2009 r.

W dniu 13 lipca 2010 r. ZUS Oddział w K. wydał decyzję nr (...) zobowiązującą K. M. do zapłaty należnych składek na: a/ ubezpieczenie społeczne za miesiące od lipca 2009 r. do sierpnia 2009 r., w łącznej kwocie 677,72 zł, w tym: należność główna w kwocie 621,72 zł, odsetki naliczone na dzień wydania decyzji w kwocie 56,00 zł; b/ ubezpieczenie zdrowotne za miesiące od lipca 2009 r. do sierpnia 2009 r., w łącznej kwocie 488,48 zł, w tym: należność główna w kwocie 448,48 zł, odsetki naliczone na dzień wydania decyzji w kwocie 40,00 zł; c/ Fundusz Pracy za miesiące od lipca 2009 r. do sierpnia 2009 r. w łącznej kwocie 56,02.

Decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. została doręczona powodowi K. M. w dniu 30 lipca 2010 r.

Decyzja nr (...) z dnia 14.09.2009 r. oraz Decyzja nr (...) z dnia 13.07.2010 r. stanowiły podstawę do dokonania wpisu hipoteki przymusowej zwykłej oraz wszczęcia postępowania egzekucyjnego.

W dniu 27 listopada 2009 r. (...) Oddział w K. wystawił zajęcie rachunków bankowych: a/ (...) Banku (...) od nr (...) do (...) dotyczących należności za okres od lutego do grudnia 2000 r., od czerwca 2001 r. do listopada 2002 r., od kwietnia 2004 r. do czerwca 2009 r. na koncie ubezpieczeń zdrowotnych; b/ Banku (...) S.A. od nr (...) do (...) - O dotyczące należności za okres od lutego 2006 r. do czerwca 2009 r. na koncie Funduszu Pracy od nr (...) do (...) dotyczące należności za okres od lutego 2006 r. do czerwca 2009 r. na koncie ubezpieczenia społecznego.

W dniu 11 lutego 2010 r. (...) Oddział w K. z uwagi na bezskuteczność postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Dyrektora Oddziału ZUS w K. przekazał Naczelnikowi Urzędu Skarbowego K. tytuły wykonawcze, celem dalszego prowadzenia postępowania. W ww. piśmie poinformowano o przenieśnięciu tytułów wykonawczych (...) do (...) na (...) do (...)

Postępowaniem egzekucyjnym prowadzonym przez Dyrektora Oddziału ZUS w K. objęto również należności za okres lipiec-sierpień 2009 r. Z uwagi na bezskuteczność prowadzonego postępowania, tytuły wykonawcze zostały przekazane Naczelnikowi Urzędu Skarbowego K.. Pismem z dnia 15 lutego 2011 r. Urząd Skarbowy przedstawił zestawienie czynności dokonanych w sprawie. Pismem z dnia 15 września 2014 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego K. poinformował Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. o umorzeniu postępowania egzekucyjnego wobec majątku K. M..

W dniu 13 października 2010 r. dokonano na podstawie tytułu wykonawczego nr (...) wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości gruntowej, tj. działce nr (...), położonej w K., wchodzącej w skład majątku wspólnego powodów, dla której w Sądzie Rejonowym dla K. w K., IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta o nr (...).

W dniu 18 lutego 2014 r. strona pozwana wystawiła administracyjne tytuły wykonawcze przeciwko dłużnikowi K. M. znak: (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...) - w przedmiotowych tytułach została określona należność publiczno-prawna tytułem składek na ubezpieczenia społeczne za okres od lutego 2006 r. (...) (...) do sierpnia 2009 r. (...) (...). Z kolei w dniu 19 lutego 2014 r. strona pozwana wystawiła następujące administracyjne tytuły wykonawcze, znak: (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...) - w przedmiotowych tytułach wykonawczych została określona należność publicznoprawna tytułem składek na ubezpieczenie zdrowotne w związku z prowadzoną przez powoda K. M. działalnością gospodarczą. Tytuły wykonawcze obejmowały okres: od

uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej nie może jednak badać - jak podał Sąd I instancji - zasadności roszczenia objętego tytułem egzekucyjnym, do tego bowiem uprawniony jest wyłącznie organ administracyjny. Odmienne stanowisko prowadziłoby bowiem do upoważnienia sądu - w ramach rozpoznawania powództwa opozycyjnego - do merytorycznego badania zasadności obowiązku nałożonego w ostatecznej decyzji administracyjnej, które jest administracyjnym tytułem egzekucyjnym (zob. wyrok SN z dnia 4 lutego 2004 r., I CK 6/03, OSP 2004, z. 12, poz. 158, OSNC 2005, nr 2, poz. 41). W wymienionym orzeczeniu Sąd Najwyższy stwierdził jednak, że nie można w ramach tego powództwa kwestionować zasadności istnienia obowiązku stwierdzonego w administracyjnym tytule wykonawczym, niezależnie od podstawy. Wyjątkowo jedynie zaprzeczenie zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, może dotyczyć takich okoliczności, które wskazują, że określony tytuł egzekucyjny nie powinien być opatrzony klauzulą wykonalności jako niepodlegający wykonaniu lub niespełniający warunków przepisanych prawem egzekucyjnym. W odniesieniu do administracyjnego tytułu wykonawczego byłoby zatem dopuszczalne - w ramach podstawy powództwa opozycyjnego przewidzianego w art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. - podniesienie zarzutu, że tytuł egzekucyjny został wydany przez organ nieuprawniony lub bez jakiegokolwiek podstawy prawnej (tak też Sąd Najwyższy w cyt. wyroku z dnia 4 lutego 2004 r., I CK 6/03).

W zakresie podniesionego przez powódkę zarzutu wydania przedmiotowych administracyjnych tytułów wykonawczych przez niewłaściwy organ oraz bez podstawy prawnej, Sąd Okręgowy przytoczył następnie ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 1442), na podstawie której Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw, w sytuacji zaś gdy płatnik pozostaje w zwłoce z uregulowaniem należnych płatności stosuje się art. 24 ust. 2 ww. ustawy, zgodnie z którym składki oraz odsetki za zwłokę, koszty egzekucyjne, koszty upomnienia i dodatkowa opłata, zwane dalej "należnościami z tytułu składek", nieopłacone w terminie, podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji lub egzekucji sądowej. W przedmiotowej sprawie ZUS sam prowadził egzekucję administracyjną z rachunku bankowego dłużników, po czym wobec bezskuteczności tej egzekucji przekazał tytuły wykonawcze do dalszej egzekucji Naczelnikowi Urzędu Skarbowego K. W przedmiotowej sprawie egzekucja administracyjna okazała się bezskuteczna, wobec czego należności za okres luty 2000 r. do sierpnia 2009 r. zostały zabezpieczone przez dokonanie w dniu 13 października 2010 r. wpisu hipoteki przymusowej dla nieruchomości gruntowej, tj. działki nr (...), położonej w K., będącej wspólnością ustawową, majątkową małżonków - będących w niniejszej sprawie powodami, dla której w Sądzie Rejonowym dla K. w K., IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta o nr (...) na podstawie tytułu wykonawczego nr (...). W dalszej kolejności rozpoczęła się egzekucja sądowa, po wcześniejszym nadaniu przez Sąd Rejonowy dla K. w K. postanowieniem dnia 19 maja 2014 r, sygn. akt (...) klauzuli wykonalności tytułem wykonawczym od nr (...) do (...) (...) i (...) (...) przeciwko dłużnikowi K. M. i małżonce dłużnika W. M.. W dniu 7 sierpnia 2014 r. Komornik Sądowy M. M. wszczął postępowanie egzekucyjne o zapłatę należności na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w K., Oddział w K..

Ponadto - jak dalej wyjaśnił Sąd Okręgowy - zgodnie z art. 19 § 4 ustawy z dnia 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U 2018,1314 tj.) Dyrektor oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wyznaczony przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych jest organem egzekucyjnym uprawnionym do stosowania egzekucji z wynagrodzenia za pracę, ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, z renty socjalnej, z wierzytelności pieniężnych oraz z rachunków bankowych, w egzekucji administracyjnej należności pieniężnych z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i należności pochodnych od składek oraz nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego lub innych świadczeń wypłacanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, które nie mogą być potrącane z bieżących świadczeń.

Wobec powyższej analizy Sąd Okręgowy za niesłuszny uznał zarzut wydania przedmiotowych administracyjnych tytułów wykonawczych przez niewłaściwy organ oraz bez podstawy prawnej.

W odniesieniu do zarzutu powódki W. M., że administracyjne tytuły wykonawcze zostały wydane wobec niej bez podstawy prawnej, a to wobec niewykazania przez ZUS, że należności publicznoprawne w postaci składek powstały w czasie, w którym dłużnicy pozostawali w związku małżeńskim, a także niewykazania tego, że powodowie pozostają w ustawowym ustroju majątkowym, Sąd wskazał na bezzasadność powyższego, akcentując że, stosownie do

poczynionych ustaleń powodowie w związku małżeńskim pozostawali od 19 września 1977 r., zaś dopiero w dniu 8 marca 2018 r. powód złożył pozew o rozwód.

Odnosząc się do podniesionego w pozwie zarzutu przedawnienia należności przysługujących stronie pozwanej w stosunku do powódki, a określonych w tytułach egzekucyjnych: (...) (...) - (...) (...) oraz (...) (...) (do ich przedawnienia doszło przed wydaniem administracyjnych tytułów wykonawczych), a z ostrożności procesowej zarzutu przedawnienia należności przysługujących stronie pozwanej i określonych w tytułach egzekucyjnych (...) (...) - (...) (...) (dochodzone zobowiązanie nie może być egzekwowane na skutek upływu czasu) i wreszcie zarzutu przedawnienia należności ubocznych objętych administracyjnymi tytułami wykonawczymi, Sąd wskazał z kolei, iż i te zarzuty te nie zasługiwały na uwzględnienie. Wyjaśnił, że Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 lutego 2017 r., sygn. (...) dokonał szczegółowej analizy zarzutu przedawnienia, podnosząc, iż na etapie wydawania postanowienia przez Sąd odwoławczy strona powodowa nawet nie uprawdopodobniła tego zarzutu. Sąd Okręgowy w całości podzielił argumentację prawną i wywody Sądu Apelacyjnego, strona powodowa w toku dalszego postępowania nie przedłożyła zaś dowodów dla wykazania zasadności zarzutu przedawnienia.

Także pozostałe zarzuty podnoszone przez powódkę, a mianowicie, braku skutecznego doręczenia K. M. decyzji nr (...) oraz braku doręczenia powódce W. M. przedmiotowych decyzji były zdaniem Sądu bezzasadne. Sąd wskazał w zakresie ostatniego z wymienionych zarzutów, że na powódkę decyzje nie zostały wydane. Zaś w zakresie zarzutu dotyczącego błędnego zaadresowania przesyłki kierowanej do powoda K. M., a tym samym braku skutecznego jej doręczenia, Sąd Okręgowy stwierdził, że strona pozwana ww. decyzje przesłała na adres zameldowania powoda K. M., tj. ul. (...) w K., wskazanego również jako miejsce prowadzenia działalności gospodarczej, gdzie powód zameldowany jest od 18 września 1998 r., w tym zakresie Sąd podzielił więc argumenty strony pozwanej, oparte na wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. akt II GSK 1956/13, z którego wynika, że osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą pisma w postępowaniu administracyjnym doręcza się, jak każdej innej osobie fizycznej, wobec czego podniesionego w tym zakresie zarzutu Sąd nie uznał za słuszny, zaznaczając przy tym, iż sama nazwa firmy, zmieniona w zakresie działalności (zamiast „Firma”, wpisano „F.H.U.” - co oznacza Firma handlowo usługowa) nie miało znaczenia dla skuteczności doręczenia decyzji, gdyż adres był prawidłowy, to sam powód K. M. nie dopełnił natomiast ciężącego na nim obowiązku zawiadomienia organów o zmianie adresu zamieszkania, co nie mogło stanowić przesłanki uwzględniającej analizowany zarzut.

Z powództwem opozycyjnym - jak stwierdził dalej Sąd Okręgowy - którego podstawę stanowi art. 840 § 1 pkt 3, może wystąpić także małżonek, przeciwko któremu sąd nadał klauzulę wykonalności na podstawie art. 787 k.p.c. Skuteczność powództwa uzależniona jest jednak od wykazania, że egzekwowane świadczenie nie należy się wierzycielowi, przy czym małżonkowi temu przysługują zarzuty nie tylko z własnego prawa, lecz także zarzuty, których jego małżonek wcześniej nie mógł podnieść (por. wyrok SN z dnia 24 marca 1972 r., I CR 35/72, OSNCP 1972, nr 10, poz. 179). Powództwo oparte na komentowanym przepisie stanowi realizację prawa małżonka dłużnika do podjęcia merytorycznej obrony przed roszczeniem wierzyciela, z której to obrony małżonek dłużnika nie mógł wcześniej skorzystać, nie brał bowiem udziału w postępowaniu, w którym doszło do wydania tytułu przeciwko jego małżonkowi. Nie mógł też podjąć takiej obrony merytorycznej w postępowaniu klauzulowym. W postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim z dłużnikiem sąd nie bada, kiedy powstała wierzytelność i czy należy do wierzytelności, za które małżonkowie odpowiadają majątkiem wspólnym. Zarzuty tego rodzaju, jako mające charakter merytoryczny, małżonek dłużnika może więc podnieść w procesie wytoczonym przez wniesienie powództwa przewidzianego w art. 840 § 1 pkt 3 k.p.c. Powódka jako małżonka dłużnika, w odniesieniu do tej podstawy powództwa, obok zarzutów powołanych wspólnie z powodem zarzuciła, że organ administracyjny nie wykazał, iż należności publicznoprawne (składki) powstały w czasie, kiedy dłużnicy pozostawali w związku małżeńskim i że w ich małżeństwie obowiązywał ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej. Ponadto podniosła zarzut wydania wobec niej administracyjnych tytułów egzekucyjnych bez podstawy prawnej. Nadto z ostrożności procesowej podniosła zarzut przedawnienia należności składkowych (należności głównych i ubocznych). Także i te zarzuty nie zasługiwały jednak według oceny Sądu Okręgowego na uwzględnienie. Administracyjne tytuły egzekucyjne, których dotyczył pozew, zostały bowiem wydane przez uprawniony organ, na podstawie przepisów

prawa, zobowiązania składkowe powstały zaś w czasie kiedy małżonkowie pozostawali w związku małżeńskim, w którym panował ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej. Niezasadny był także zarzut przedawnienia. Ponadto, także przy tej podstawie powództwa (art. 840 § 1 pkt 3 k.p.c.) Sąd nie mógł badać zasadności obowiązku nałożonego na stronę w administracyjnym tytule egzekucyjnym, co Sąd Okręgowy wyjaśnił już w poprzednim ustępie uzasadnienia wyroku.

Nie zasługiwał nadto zdaniem Sądu Okręgowego na uwzględnienie zarzut powódki, iż zachowanie strony pozwanej należało uznać za nadużycie prawa (art. 5 k.c.), która to okoliczność winna przemawiać za uwzględnieniem jej powództwa, a to z uwagi na to, że strona pozwana przez ponad dekadę nie dochodziła swych należności nie informując powodów o istniejącym zadłużeniu i naliczając przy tym należności uboczne. Zważyć bowiem należało - jak wyjaśnił Sąd Okręgowy - na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2018 r., sygn. akt II CSK 83/18 (LEX nr 2508090), w którym Sąd ten stwierdził, że art. 5 k.c. nie może stanowić odpowiedniej, skutecznej podstawy pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, innymi słowy ów przepis nie może być samodzielną podstawą powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.). Jako sytuację wyjątkową Sąd Najwyższy wskazał jednak to, że po powstaniu tytułu egzekucyjnego mogłoby nastąpić zdarzenie, w wyniku którego należność nie mogłaby być egzekwowana, ponieważ w przeciwnym razie byłoby to sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, co nie miało jednak miejsca w niniejszej sprawie, nadto zaś powód K. M. nie popierał powództwa i wnosił o kontynuowanie egzekucji z nieruchomości przy ulicy (...) w K. w celu spłaty zadłużenia wobec ZUS-u.

W konkluzji powyższych rozważań Sąd Okręgowy, stwierdził że administracyjne tytuły wykonawcze wystawione przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zaopatrzone w sądową klauzulę wykonalności przeciwko powódce nie mogły zostać pozbawione wykonalności przez sąd powszechny na podstawie okoliczności podnoszonych przez powódkę. Co skutkowało oddaleniem powództwa, o czym Sąd orzekł w punkcie 2 sentencji wyroku.

W pkt 3 sentencji wyroku Sąd Okręgowy na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył powodów kosztami procesu na rzecz strony pozwanej, uznając iż w niniejszej sprawie powodowie nie zainicjowali postępowania sądowego, nadto zaś powód cofnął pozew i zaprzeczył twierdzeniom zawartym w pozwie oraz nie podtrzymał zgłoszonego w nim żądania. Ponadto Sąd Okręgowy zaakcentował, że powódka jest w ciężkiej sytuacji materialnej i życiowej, a w niniejszym postępowaniu występowała bez profesjonalnego pełnomocnika. W pkt 4 wyroku Sąd orzekł z kolei o obciążeniu Skarbu Państwa nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Powódka wywiodła apelację na powyższe orzeczenie w części dotyczącej oddalenia jej powództwa. Domagając się uwzględnienia zgłoszonego roszczenia, apelująca zarzuciła kwestionowanemu wyrokowi naruszenie prawa procesowego przez błędne ustalenie stanu faktycznego poprzez przyjęcie, iż decyzje ZUS na podstawie których wydano tytuły wykonawcze zostały doręczone, a nadto naruszenie prawa materialnego przez przyjęcie, iż w niniejszej sprawie nie doszło do nadużycia prawa w rozumieniu art. 5 k.c., która to okoliczność przemawiała za uwzględnieniem powództwa.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wносиła o oddalenie apelacji powódki w całości oraz obciążenie powódki nieuiszczonymi kosztami sądowym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja powódki jest niezasadniona.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne i wnioski Sądu I instancji zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Ustalenia te znajdują oparcie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, zaś końcowe wnioski są konsekwencją prawidłowo zastosowanych przepisów prawa materialnego.

Sąd Apelacyjny zgadza się z Sądem I instancji, iż okoliczności wskazane w uzasadnieniu pozwu oraz wynikające z poczynionych w toku postępowania dowodowych ustaleń, nie dawały normatywnych podstaw do uwzględnienia dochodzonego w niniejszej sprawie roszczenia apelującej w oparciu o treść art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. Sąd

Okręgowy prawidłowo wyjaśnił w powyższym zakresie, iż mimo generalnej dopuszczalności wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego, Sąd nie miał jednak w ramach przedmiotowego postępowania swobody w zakresie kontroli obowiązku powódki stwierdzonego tytułem egzekucyjnym w postaci decyzji administracyjnych dotyczących należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Powódka przeczyła zdarzeniom, na których oparto klauzulę wykonalności, tj. okolicznościom, które wystąpiły jeszcze przed nadaniem klauzuli wykonalności, w tym w szczególności zdarzeniom zaistniałym przed powstaniem obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym. W zakresie tych okoliczności Sąd powszechny, z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej nie jest jednak w zasadzie uprawniony - jak prawidłowo wyjaśnił Sąd Okręgowy - do badania zasadności roszczenia objętego tytułem egzekucyjnym, gdyż do tego uprawniony jest organ administracyjny. Wyjątkowo zaprzeczenie zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, może jednak dotyczyć takich okoliczności, które wskazują, że określony tytuł egzekucyjny nie powinien w ogóle zostać opatrzone klauzulą wykonalności, co w odniesieniu do administracyjnego tytułu wykonawczego byłoby dopuszczalne w sytuacji skutecznego podniesienia zarzutu, że tytuł egzekucyjny został wydany przez organ nieuprawniony lub bez jakiegokolwiek podstawy prawnej. Tego rodzaju okoliczności w analizowanym wypadku jednak nie wystąpiły, co trafnie wyjaśnił Sąd Okręgowy w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku. Sąd I instancji słusznie stwierdził nadto, że powódka nie przedłożyła dowodów dla wykazania zasadności podniesionego zarzutu przedawnienia. Również i w tym zakresie stanowisko Sądu Okręgowego nie budziło zatem zastrzeżeń ze strony Sądu Apelacyjnego, a to tym bardziej że także sama powódka nie kwestionowała przedmiotowych ustaleń Sądu I instancji w apelacji. Chybiony okazał się nadto zarzut apelującej powielony w wywiezionym przez powódkę środkiem odwoławczym dotyczący braku skutecznego doręczenia dłużnikowi K. M. decyzji nr (...) i nr(...). Jak wynika z poczynionych w przedmiotowej sprawie ustaleń faktycznych, strona pozwana ww. decyzje przesłała bowiem na adres zameldowania powoda K. M., tj. ul. (...) w K., wskazany również jako miejsce prowadzenia przez dłużnika działalności gospodarczej, gdzie powód zameldowany był od 18 września 1998 r. W tym zakresie także Sąd Apelacyjny w pełni podzielił więc argumenty strony pozwanej, oparte na treści wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. akt II GSK 1956/13, z którego to orzeczenia wynikało, iż osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą pisma w postępowaniu administracyjnym doręcza się, jak każdej innej osobie fizycznej. Adres doręczenia korespondencji dłużnikowi był zatem prawidłowy, fakt że sam dłużnik zaniedbał obowiązków w zakresie wskazania zmiany adresu swego zamieszkania, żadną miarą nie mógł zaś prowadzić do obalenia domniemania prawnego wynikającego z dokonanego doręczenia zastępczego.

Powództwo apelujące nie mogło zostać uwzględnione także w oparciu o normę prawną wyrażoną w art. 840 § 1 pkt 3 k.p.c. Skuteczność powództwa uzależniona jest bowiem w tym wypadku od wykazania, że egzekwowane świadczenie nie należy się wierzycielowi, przy czym małżonkowi temu przysługują zarzuty nie tylko z własnego prawa, lecz także zarzuty, których jego małżonek wcześniej nie mógł podnieść. Powódka jako małżonka dłużnika, w odniesieniu do tej podstawy powództwa, obok zarzutów powołanych wspólnie z powodem zarzuciła, że organ administracyjny nie wykazał, iż należności publicznoprawne (składki) powstały w czasie, kiedy dłużnicy pozostawali w związku małżeńskim i że w ich małżeństwie obowiązywał ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej. Podniosła też zarzut wydania wobec niej administracyjnych tytułów egzekucyjnych bez podstawy prawnej, a z ostrożności procesowej podniosła zarzut przedawnienia należności składkowych. Także i te zarzuty nie mogły jednak odnieść zamierzonego skutku. Administracyjne tytuły egzekucyjne, których dotyczył pozew, zostały bowiem wydane przez uprawniony organ, na podstawie przepisów prawa, a zobowiązania składkowe powstały w czasie kiedy małżonkowie pozostawali w związku małżeńskim, w którym panował ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej. Niezasadny był nadto - na co Sąd zwrócił już uwagę powyżej - podniesiony przez powódkę zarzut przedawnienia. Podobnie przy tym, także na podstawie art. 840 § 1 pkt 3 k.p.c. Sąd nie był uprawniony do zbadania zasadności obowiązku nałożonego na stronę w administracyjnym tytule egzekucyjnym.

Brak było nadto normatywnych podstaw dla uwzględnienia - ponownie podniesionego w apelacji - zarzutu powódki, iż zachowanie strony pozwanej należało uznać za nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c., a to z uwagi na fakt, że strona pozwana przez ponad dekadę nie dochodziła swych należności nie informując powodów o istniejącym zadłużeniu i naliczając przy tym należności uboczne, czy też z uwagi na ukrywanie przez dłużnika przed swoją małżonką istnienia zobowiązań finansowych względem strony pozwanej. Jak prawidłowo skonstatował bowiem w tym zakresie Sąd

Okręgowy - powołując się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2018 r., sygn. akt II CSK 83/18 - art. 5 k.c. nie może stanowić samodzielnej podstawy powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.). Wyjątkowo Sąd Najwyższy wskazał tu jedynie na sytuację, w której po powstaniu tytułu egzekucyjnego mogłoby nastąpić zdarzenie, w wyniku którego należność nie mogłaby być egzekwowana, gdyż w przeciwnym razie byłoby to sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Tego rodzaju szczególna sytuacja z pewnością nie miała jednak w analizowanym wypadku miejsca, wbrew zarzutom powódki podniesionym w apelacji strona pozwana po pierwsze nie może bowiem ponosić niekorzystnych konsekwencji ewentualnych problemów występujących między dłużnikiem a jego małżonką, po drugie zaś sam powód K. M. nie popierał powództwa wytoczonego w jego imieniu i wnosił o kontynuowanie egzekucji w celu spłaty zadłużenia wobec ZUS-u.

W przedstawionych realiach wywiedziony przez powódkę środek odwoławczy nie mógł zatem odnieść zamierzonego przez powódkę skutku, w rezultacie czego apelacja powódki podlegała oddaleniu, na podstawie art. 385 k.p.c., jako bezzasadna, o czym Sąd Apelacyjny orzekł w punkcie 1 wyroku.

Sąd Apelacyjny w pkt 2 sentencji wyroku nie obciążył powódki kosztami postępowania apelacyjnego, sytuacja materialna i życiowa powódki wciąż pozostaje bowiem niekorzystna, nadto zaś powódka, choć wywiodła w niniejszej sprawie apelację, to nie zainicjowała ona jednak sama przedmiotowego procesu, do tego zaś występowała w tym procesie osobiście, co łącznie również na etapie postępowania apelacyjnego uzasadniało w przekonaniu Sądu Odwoławczego nieobciążanie powódki kosztami tego postępowania.

SSA Paweł Rygiel SSA Teresa Rak SSA Józef Wąsik